

НАВЧАННЯ МОВ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ ОСОБИСТОСТІ

Інституціональний розвиток українського суспільства в сучасних умовах здійснюється досить активно. Виникають нові інститути та інституції, відбувається поступове відмирання деяких старих, неформальні інститути набувають все більшого впливу на сучасну соціокультурну ситуацію тощо. За таких умов існує потреба у цілеспрямованому формуванні активної освіченої особистості, здатної адекватно і швидко реагувати на зміни в інституціональному середовищі.

У зв'язку з цим зростають роль та значення освітнього простору, що став сьогодні об'єктом дослідження багатьох вчених із різних наукових сфер. Освітній простір розглядається як система, що передбачає взаємодію між освітніми інститутами та інституціями, соціальним середовищем та особистістю, і в якій суспільство функціонує як цілісний соціальний організм. Освітній простір здійснює вплив і на суспільство в цілому, і на окрему особистість через використання формальних та неформальних структур, прийняття й популяризацію нових ідей, застосування семіотичних механізмів тощо. Проте такий вплив має також зворотній характер, оскільки самореалізація і саморозвиток особистості здійснюється в освітньому просторі, саме завдяки її діяльності формується простір процесів і понять з їх практичною реалізацією і осмисленням.

Мова є найважливішим чинником соціалізації особистості, завдяки якому людина має можливість бути прийнятою до суспільства й існувати у ньому, а також долучитися до багатовікової спадщини. При цьому мова є сталою системою, що забезпечує збереження цінного досвіду, накопиченого певним народом протягом тривалої історії його існування. Проте, з іншого боку, мова є системою динамічною, такою, що швидко реагує на соціальні зміни,

інституціональні трансформації тощо. Мовні знаки набувають нових значень, які з часом інституціоналізуються, стаючи правилом, нормою. При цьому, вплив неформальних інститутів найяскравіше відображається саме в мові і може бути проаналізований лінгвістично-семіотичними методами.

Умови сучасного розвитку українського суспільства (зокрема розширення міжнародних зв'язків, процеси глобалізації, розвиток інформаційних технологій та засобів зв'язку тощо) зробили знання принаймні однієї з іноземних мов необхідною умовою входження до світової спільноти. Інакше кажучи, навчання іноземним мовам на основі рідної мови є одним із засобів формування освітнього простору особистості сьогодні.

При цьому будь-яка мова у процесі вивчення має сприйматися не як набір лексичних одиниць, граматичних структур та правил, а як своєрідний спосіб мислення, сприйняття навколишньої дійсності, картина світу представників певної культури. На наш погляд, тільки ціннісний підхід до оволодіння мовами (як рідною, так і іноземними) та ознайомлення з їх культурною специфікою є необхідною умовою формування освітнього простору особистості.

Відзначимо, що мова є найкращим засобом для ознайомлення і розуміння культури її носіїв. Навчання іноземним мовам є ефективним за умови їх зіставлення з рідною мовою. За такого підходу, оволодіння іноземними мовами дає можливість зіставити й порівняти інші культури зі своєю власною, при цьому побачити її своєрідність та унікальність.

Отже, навчання мовам є важливим чинником формування освітнього простору особистості. У сучасних умовах освітні інститути України все більше орієнтуються на моделі європейської та американської освіти, до українського соціокультурного середовища все частіше проникають цінності цих країн, тому існує потреба у формуванні особистості, здатної адекватно проаналізувати ці процеси та явища і відповідно прийняти чи відхилити їх, що дало б можливість певною мірою спрямовувати процеси інституціалізації.